

впровадження нової техніки, технологій, матеріалів, речовин, продукції, генетично модифікованих організмів, то ОВД охоплює більше ніж 100 видів діяльності та об'єктів. Процедура ОВД спрямована на попередження та запобігання шкоді навколишньому середовищу, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Крім того, з 12.10.2018 р. в Україні набув чинності Закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це оцінка ймовірних екологічних і соціально-економічних наслідків реалізації різних сценаріїв довгострокового розвитку. СЕО – методичний інструмент, який тільки починає використовуватися в Україні, проте вже кілька десятиліть успішно застосовується в інших країнах. Процедура СЕО дещо схожа на процедуру ОВД: характерною рисою ОВД і СЕО є проведення публічних слухань з метою врахування громадської думки про вплив на навколишнє середовище і безпеки їх життєдіяльності. Сфера застосування закону «Про СЕО» не поширюється на державні бюджетні та фінансові програми; програми соціального, економічного розвитку і документи державного планування, пов'язані з ліквідацією надзвичайних ситуацій або національної оборони.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ЕКОЛОГІЇ»

*Усенко О.В., к.б.н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків
elenausenko15@gmail.com*

Надмірне техногенне навантаження, руйнуванням природних систем, забруднення природного середовища та безконтрольне використання природних систем потребують застосування прогресивних методів та засобів екологічного контролю стану навколишнього середовища, що забезпечують гармонізацію принципів і методів охорони довкілля зі світовими вимогами.

Стандартизація є сферою суспільної діяльності в умовах науково технічного прогресу, розвитку міжнародної торгівлі та ринкової економіки. Вона об'єднує в собі наукові, технічні, економічні, господарські, юридичні та інші аспекти.

Нормативи антропогенного навантаження на природне середовище забезпечують проведення екологічних експертиз, реалізацію екологічних прав людини, міру еколого-правової відповідальності, оцінку екологічного ризику та іншого.

В стандартах і нормативних документах наведені всі вимоги необхідні для проведено екологічного контролю: підготовка та проведення досліджень, статистична обробка результатів і проведення деяких інших операцій. Комплекс метрологічного та нормативного забезпечення допомагає отриманню реальної

інформації про стан довкілля. Стандарти необхідні для вирішення важливих проблем як якість, екологічна відповідність, доступ до світових ринків тощо.

Навчальна дисципліна «Нормативні документи в екології» відноситься до циклу природознавчої та екологічної підготовки бакалаврів за спеціальністю 101 «Екологія».

Предметом дисципліни є принципи метрологічного та нормативного забезпечення, які допомагають отримувати реальну інформацію про стан довкілля, визначати необхідні одиниці фізичних величин, проводити виміри вмісту інгредієнтів в об'єктах довкілля.

Метою викладання дисципліни є підготовка фахівців, що володіють сучасними методами і правилами та методиками стандартизації і нормування антропогенного навантаження на природне середовище.

Основними задачами дисципліни є принципи метрологічного та нормативного забезпечення, які допомагають отримувати реальну інформацію про стан довкілля, визначати необхідні одиниці фізичних величин, проводити виміри вмісту інгредієнтів в об'єктах довкілля.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати теоретичні, нормативно-правові та методологічні основи стандартизації і нормування; систему екологічних стандартів з охорони природи і якості об'єктів природного середовища; еколого-оптимізуючі показники забруднюючих речовин в природних середовищах; нормування якості природних сфер і якості продуктів харчування; нормування зборів і плати за викиди, скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів. Мати уявлення про комплекс метрологічного та нормативного забезпечення допомагає отримувати реальну інформацію про стан довкілля, визначати необхідні метрологічні одиниці фізичних величин, проводити виміри вмісту інгредієнтів в об'єктах довкілля. І сформовані наступні вміння:

– використовувати знання в галузі стандартизації і нормування для зберігання навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, володіння інформацією про стан довкілля;

– приймати обґрунтовані рішення згідно з основними задачами управління.

Формою організації вивчення дисципліни є забезпечення пріоритету самостійного вивчення матеріалу і літературних джерел, а також лекцій і практичних занять.

Тематика занять:

Тема. Теоретичні і правові основи стандартизації.

Суть, принципи, мета і завдання стандартизації. Види стандартизації і стандартів. Правові основи стандартизації. Основні поняття та їх визначення.

Тема. Організація робіт з стандартизації і загальні вимоги до змісту нормативних документів.

Організація робіт з стандартизації. Нормативні документи і порядок їх розроблення. Правила позначення нормативних документів. Зміст технічних умов.

Тема. Міжнародна діяльність в галузі стандартизації навколишнього природного середовища

Міжнародні та європейські органи з стандартизації. Міжнародні і Європейські стандарти з якості і охорони навколишнього середовища. Розробка міжнародних стандартів. Участь України в міжнародній діяльності в галузі стандартизації навколишнього середовища.

Тема. Екологічна стандартизація.

Система екологічних стандартів. Система стандартів з захисту довкілля. Система стандартів з управління навколишнім середовищем. Екологічне маркування. Система стандартів з захисту довкілля від забруднення відходами.

Тема. Теоретичні основи нормування антропогенного навантаження на природне середовище

Суть, мета, об'єкти і завдання нормування. Санітарно-гігієнічне нормування. Екологічне нормування. Науково технічне нормування.

Тема. Система стандартів якості повітря.

Стандарти якості атмосферного повітря. Стандарти з методів визначення забруднюючих речовин у повітрі. Стандарти захисту населення і довкілля від викидів двигунів транспортних засобів. Показники нормування забруднюючих речовин в повітрі. Нормування якості повітря. Науково-технічні нормативи на гранично допустимі викиди.

Тема. Система стандартів з якості води.

Стандарти з якості водних об'єктів. Методи і методики досліджування якості води. Стандарти з методів досліджування якості води. Показники нормування забруднюючих речовин водних об'єктів. Нормування якості води. Науково-технічні нормативи на гранично допустимі скиди.

Тема. Система стандартів з якості ґрунту.

Стандарти з якості ґрунтів Стандарти з методів досліджування забруднюючих речовин в ґрунтах. Показники нормування забруднюючих речовин в ґрунтах. Нормування якості ґрунту. Нормування розмірів санітарно-захисної зони. Критичні антропогенні навантаження на урбанізовану територію.

Тема. Система стандартів з безпеки і захисту довкілля. праці та життєдіяльності населення

Стандарти професійної безпеки та промислової гігієни. Стандартизація безпеки праці і захист від шумового та вібраційного забруднення. Стандартизація з безпеки праці і захист від радіаційного забруднення. Нормування шумових і вібраційних забруднень. Нормування електромагнітного та радіаційного забруднення. Нормування якості продуктів харчування. Стандарти з системи якості управління якістю. Система стандартів відповідності продукції вимогам природоохоронного законодавства. Міжнародні знаки відповідності продукції.

Тема. Нормування зборів і плати за викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів

Інструменти економічного механізму охорони навколишнього природного середовища. Порядок встановлення нормативів збору за забруднення

навколишнього природного середовища і погіршення якості природних ресурсів. Нормативи збору за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти. Нормативи збору за розміщення відходів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище / заг. ред. проф. В.В. Тарасовой. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 276 с.

2. Джигирей В.С., Сторожук В.М., Яцюк Р.А. Основи екології та охорони навколишнього природного середовища. Навч. Посібник. – Львів: Афіша, 2004. – 272с.

3. Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія. Стандартизація і сертифікація в екології. Київ: Академія, 2006. – 366 с.

4. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації. – Київ: Європейський. ун-т фінансів, інформсистем, менеджменту і бізнесу, 2000. – 174 с.